

su posameznega kraja se vedno pojavi tudi manjši zemljevid Slovenije iz katerega je razvidna lega izbranega kraja.

Največja prednost računalniške izdaje Krajevnega leksikona Slovenije je nedvomno možnost iskanja željenih podatkov po najrazličnejših ključih, ki jih lahko med seboj tudi poljubno kombiniramo. V hipu lahko izvemo, kateri kraji izbrane občine imajo tako ali drugačno šolo, trgovino, gostišče itd. Nič težje ni iskanje posameznih besed, ki se pojavljajo med besedilom. Če se nam zdi opis posameznega kraja pomanjkljiv, ga dopolnimo in vsebino dodatka shranimo na naš trdi disk. Ob ponovnem pregledu opisa se bo na ekranu izpisal tudi naš dodatek.

Sezname in opise krajev ter fotografije je mogoče natisniti. Prav tako lahko poljubne dele besedila prenesemo v kak drug program, na primer v urejalnik besedil.

Delo z zgoščenko je enostavno in ne zahteva več kot osnovno obvladovanje računalnika. Hitrost branja in iskanja željenih podatkov je vsaj ob boljšem računalniku več kot zadovoljiva, saj nobena operacija ne traja dlje kot nekaj sekund. Zaradi bogate vsebine in preproste uporabe pričakujemo, da bodo po zgoščenci z veseljem posegali vsi radovedni ljubitelji geografije in računalništva.

DARKO OGRIN: PODNEBJE SLOVENSKE ISTRE Mauro Hrvatin

V prvih dneh tega leta je Zgodovinsko društvo za južno Primorsko v okviru Knjižnice Annales izdalo knjigo Darka Ogrina o podnebjju Slovenske Istre. Osnova za knjigo je bila avtorjeva doktorska disertacija »Mezoklimatogeografija Koprškega primorja in njene spremembe v zadnjih stoletjih«.

Skoraj 400 strani obsegajoča razprava je razdeljena na enajst poglavij. Fizičnogeografskemu orisu pokrajine sledita najprej pregleda dosedanje proučevanja podnebja in zgodovinskega razvoja mreže meteoroloških postaj v Slovenski Istri. Osrednji del knjige je namenjen temeljiti analizi sončnega obsevanja, temperaturnih razmer, padavin in vetrovnosti. V nadaljevanju avtor predstavi nekatere fitogeografske in fenološke značilnosti Slovenske Istre, primerja njeno podnebje s sredozemskim in celinskim ter opravi podnebno členitev te vsestransko raznolike pokrajine na manjše klimatske enote. Ob-

sežnejše je spet zadnje poglavje, v katerem avtor ugotavlja spremenljivost podnebja ob Tržaškem zalivu od davnega 7. stoletja pa vse do sedanjosti. Pri tem si pomaga s poročili o izrednih vremenskih dogodkih, z zgodovinskimi kronikami ter s podatki o proizvodnji soli v Piranskih solinah. Najstarejši meteorološki podatki sežejo v leto 1841 in sicer za vremensko postajo v Trstu.

Delo je nastalo na temelju podatkov iz različnih literature in virov, ki jih je avtor v precejšnji meri dopolnil in preveril z lastnim vremenskim in fenološkim merjenjem oziroma opazovanjem.

Knjiga je opremljena s številnimi preglednicami, diagrami, skicami, barvnimi in črno-belimi digitalnimi zemljevidi ter barvnimi fotografijami. Barvne zemljevide je izdelala Jerneja Fridl z Geografskega inštituta ZRC SAZU, črno-bele pa Veronika Leskovšek z Oddelka za geografijo Filozofske fakultete. Ob tem kaže omeniti, da predvsem barvne karte in fotografije nekoliko trpijo zaradi ne najboljše kakovosti papirja.

Ogrinov pregled podnebja pokrajine med pogorjem Slavnika in slovensko obalo Tržaškega zaliva je nedvomno doslej najpopolnejši pregled submediteranskega podnebja pri nas. Lahko le upamo, da bomo čez čas deležni podobnih razprav, ki bodo obravnavale preostale pokrajine oziroma podnebne tipe Slovenije.

GEOGRAPHICA SLOVENICA 26/2 Igor Šebenik

V drugem zvezku 26. številke Geographice Slovenice so objavljeni rezultati raziskave Irene Rejec Brancelj: Agrarnogeografska problematika Koprškega primorja z vidika varstva okolja. Gre za eno prvih geografskih raziskav, ki poskuša vrednotiti kmetijstvo z vidika varstva okolja, ob sistematičnem pretresu značilnosti kmetovanja v izbrani regiji. Osrednji del raziskave je bil namenjen analizi rabe tal in kmetijske intenzivnosti, obravnavani pa so bili tudi vplivi kmetijstva na posamezne pokrajinske elemente. Objavljeni del raziskave obsega 113 strani, 27 kart, 23 tabel in 10 slik. Prispevku je dodan obsežen seznam literature in virov ter daljši povzetek v angleščini.

Za obravnavano regijo je značilna pestra raba tal, velika je raznolikost, ki skupaj s specifičnimi značilnostmi kulturnih teras izravnava obremenitve pokrajine. Kljub višji intenzivnosti kmetijske preobraz-

be tudi v priobalnem delu regije zato ne prihaja do večjih ekoloških problemov. K temu sta pripomogli tudi velika razparceliranost zemlje in majhna velikost posesti. To otežuje intenzivnejšo obdelavo in s tem zmanjšuje kmetijsko obremenitev regije.

Glavne zelenjadarske, vinogradniške in sadjar-ske površine so v priobalnem, jugozahodnem delu obravnavane regije in so potencialni vir preobremenjevanja tal. Ta območja so že več kot sto let v glavnem ena in ista, vendar je njihova analiza pokazala še vedno veliko raznovrstnost. Uporaba mineralnih gnojil in zaščitnih sredstev je tu velika, vendar je v povprečju še vedno pod slovenskim povprečjem za njive. Zaradi velikih potreb zelenjadnic po hranilnih snoveh v glavnem ne prihaja do preobremenjevanja prsti. Avtorici dostopne analize niso pokazale tovrstnih problemov, analiz o obremenjevanju tal z nitrati pa je za tovrstno sklepanje še vedno premalo. Zelenjadarstvo pesti pomanjkanje organske snovi v prsti, kar je tudi posledica majhnih količin gnoj-a v regiji, tako da se morajo kmetije v zadnjem času odločati za podoravanje in zeleno gnojenje.

Vinogradniške površine se tudi strukturno spreminjajo, saj se pri obnavljanju večina kmetovalcev odloča za čiste vinograde, ki zamenjujejo nekdanje »mešane kulture«. Posledice specifične obdelave, ki jo zahteva vinogradništvo, se že kažejo v prsti. Količine bakra v vinogradniških tleh ponekod presegajo dovoljeno mejo tudi za dvakrat, kar je posledica dolgotrajne uporabe bakrenih pripravkov. Po porabi mineralnih gnojil in njihovi strukturi pa avtorica sklepa, da verjetno prihaja do preobremenjevanja tal z nitrati.

Zaradi pomanjkanja gnoj-a je večja poraba mineralnih gnojil. Dejanska poraba, ugotovljena z anketiranjem kmetovalcev, je večja kot jo za Koprsko primorje izkazujejo uradni statistični podatki. Velike pa so tudi razlike med posameznimi usmeritvami v kmetijstvu. Največ mineralnih gnojil porabijo zelenjadarji (1270 kg/ha), sledijo vinogradniki (972 kg/ha), sadjarji (920 kg/ha) in kmetije z mešano dejavnostjo. Najmanjši porabniki so živinorejci (393 kg/ha). Znotraj regije je največja poraba mineralnih gnojil in tudi zaščitnih sredstev v priobalnih katastrskih občinah. Povprečna poraba škropiv je sicer dvakrat večja od slovenskega povprečja, vendar je pri tem upoštevana tudi vinogradniška poraba modre galice in nanjo odpade približno polovica vseh škropiv. Skromna je poraba insekticidov, medtem ko herbicidov kmetovalci skoraj ne uporabljajo. Največ škropiv uporabljajo v sadjarstvu (189 kg/ha), sledi-

jo kmetije z mešano dejavnostjo, vinogradništvo (166 kg/ha), zelenjadarstvo (147 kg/ha) in živinoreja (128 kg/ha).

Značilen je odnos kmetovalcev do uporabe mineralnih gnojil in zaščitnih sredstev, ki je še pre malo strokoven in glede varstva okolja pomankljiv. Če trtina kmetovalcev ne pozna točnega pomena pojma karence, pri količinah in vrstah mineralnih gnojil in zaščitnih sredstev pa se večina odloča pretežno po lastnih izkušnjah, tako da se vsaj občasno zastavlja vprašanje oporečnosti posameznih pridelkov.

Primerjava zasebnega in družbenega kmetijstva je pokazala, da intenzifikacija nekaterih kmetij dohiteva družbena posestva ali jih celo presega. Energetsko najzahtevnejše so v Koprskem primorju bile kmetije z mlečno živinorejo (62 GJ/ha), saj so na hektar porabile dvakrat več energije kot drugi. Večji porabniki so bili še zelenjadarji (40 GJ/ha), sledili so sadjarji (37 GJ/ha) in vinogradniki (34 GJ/ha), manj energije pa so porabile kmetije z mešano dejavnostjo. Dve tretjini kmetij je preseglo mejo energetske intenzivnosti 15 GJ/ha. Polovico do tri četrtine energetskih stroškov so pomenila mineralna gnojila in zaščitna sredstva, pomemben je bil tudi delež nafte. Povprečna stopnja energetske porabe v kmetijstvu Koprskega primorja ni bila visoka, obstajali pa so veliki razponi znotraj zajete populacije kmetovalcev.

Avtorica je na koncu raziskave izdelala regionalizacijo na osnovi kmetijske preobrazbe z upoštevanjem enajstih kazalcev, ki imajo za kmetijsko preobrazbo odločujoč pomen. Katastrske občine je na osnovi tega razvrstila v štiri razrede in jih prikazala na karti. Ta karta kaže na pojemanje preobrazbe pokrajine zaradi kmetijstva v smeri od obale v notranjost in je lahko uporabno izhodišče za usmerjanje bodočih raziskav voda in prsti, ki naj bi ugotovile dejansko obremenjenost pokrajinskih elementov zaradi kmetijske dejavnosti.

RELIEF SLOVENIJE

Irena Rejec Brancelj

V mesecu decembru leta 1995 je izšel zemljevid Relief Slovenije. Avtorja zemljevida sta dr. Drago Perko in dr. Milan Orožen Adamič z Geografskega inštituta ZRC SAZU, ki je zemljevid tudi izdal in založil. Tiskala ga je tiskarna Mladinska knjiga. Zemljevid je namenjen predvsem uporabi v šolah in pri znanstvenih raziskavah.